Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista je $4.00 Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., četrtek, 8. maja (May 8) 1919. Subscription $4.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 109.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act o Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NEMČIJA JE DOBILA MIROVNE POGOJE; REKA POSTANE LAST ITALIJE PO ŠTIRIH LETIH.

Nemci so poslali pogodbo z eroplanom v Weimar. Mučni prizori v versalski palači Trianon. Nemci so bili nervozni. Zadnji protesti nezadovoljnih držav. Gospodarska blokada Nemčije, ako ne sprejme pogojev. Foch pravi, da je Francija dobila premalo.

Nemčija izgubi ozemlje na vseh straneh.

Pariz, 7. maja. — Mirovna pogodba, ki je bila danes izročena Nemcem v Versaillesu, določa, da Nemčija odstopi Franciji Alzacijo in Loreno, kos ozemlja Belgiji, Šlezvig-Holštajn Danski, večji del gornje Šlezije in ves Poznanj Poljski in odreči se mora vsem teritorijalnim in političnim pravicam zunaj Evrope. Dolina Šaar pride pod upravo Francije za 15 let. Danzing je stalno internacionaliziran. Nemčija mora plačati v prvem obroku odškodnine 20 miljard mark. Nemčija mora pripoznati Poljsko, Čehoslovakijo in Nemško Avstrijo kot neodvisne države. Podreti mora vse trdnjave v pasu 30 kilometrov na desni strani Rene in na Helgolandu; imeti ne sme več kot 100,000 mož armade in samo šest bojnih ladij ,šest lahkih križark in 12 torpedovk s skupnim moštvom 15,000 mož; imeti sme le 100 neoborožnih letal in nobenih submarink.

Pariz, 7. maja. — Orlando se je vernil v Pariz na temelju kompromisa, da bo Reka internacionalizirana do leta 1923 in ta čas pod upravo Italije, a po preteku tega časa pride pod Italijo. V teh štirih letih bo pa Jugoslavija zgradila novo luko južno od Reke. Italija bo tudi žrtvovala nekaj svojih zahtev v Dalmaciji. Čehoslovaki in Poljaki podpirajo Italijo v zadevi Reke.

Versailles, 7. maja. — Danes popoldne je Nemčija izvedela svojo usodo. V mestu, kjer se je porodilo nemško cesarstvo, je danes slišala nova nemška republika, kakšna kazen jo čaka za kajzerjeve grehe, ki je pred malo manj kot petimi leti pognal skoraj ves svet v krvavo kopelj.

V sijajni sobani palače Trianon v Versaillesu je bilo danes zbranih 98 delegatov in njihovih tajnikov iz vseh zavezniških držav in iz Nemčije. Prizor je nudil velik vtisk. Zelene mize so bile postavljene v podobi štirikotnika, na čelu katerega je sedel Clemenceau, na njegovi levici je bil Wilson, na desnici pa Lloyd George. Nato so se vrstili na desnici Francozi, med katerimi je bil tudi maršal Foch, Angleži, Italijani, ki so danes zjutraj prišli v Versailles, Belgijci, Brazilijanci, Portugalci in Jugoslovani. Na levici so bili Američani, Kanadčani, Avstralci, Južnoafričani, Novozelandci, Hindi, Japonci, Rumunci, Čehoslovaki in Poljaki; v ozadju štirikota so pa bili Kitajci, Grki, Siamci in ostali delegatje.

Nemci so sedeli v vznožju omizja in na čelu njih je bil njihov junkerski voditelj, grof Brockdorf-Rantzau. Bili so v bližini Čehoslovakov in Jugoslovanov. Izvzemši generalov so bili vsi delegatje oblečeni civilno; nobenih posebnih diplomatičnih kostumov ni bilo. Vsa stvar je bila urejena po strogo diplomatični proceduri. Italijani so prišli skoraj zadnjo minuto v dvorano.

Pogled na figure, sedeče okrog impozantnega omizja, je bil boleč. Vsi so kazali znake naporno-sti in duševne utrujenosti. Wilsonov obraz je razoran s kričečimi potezami, ki so posledica velikega duševnega napora in bojev; star Clemenceau ima mnogo bolj nagubano čelo in Lloyd George je nervozno stresal naočnike pod razmršenimi obrvi. Grof Brockdorf-Rantzau, visok in šibak mož, se je nemirno premikal na svojem mehkem sedežu, njegov obraz je bil silno bled in njegove oči so bile kakor prikovane na Wilsona in ostalo dvojico. Nemci so danes prvič osebno videli Wilsona in zato so ga hoteli prodreti z očmi. In ostale figure? Večinoma starci, sive, dolge brade, upadena lica in udrte, črno obrobljene oči. V dvorani je vladal svečan molk, le pogledi so govorili . . .

Tak je bil prizor nekaj minut pred otvoritvijo kongresa. Zunaj je pa sijalo gorko spomladansko solnce in s svojimi žarki je obsipalo stare diplomate skozi visoka okna krasne, starodavne palače. Drevesa na vrtu okrog sadu so v polnem cvetju, ki je pošiljalo dišeč parfum v dvorano.

Toda diplomatje se niso zmenili za lepoto narave in gorkoto solnca. Imeli so nekaj bolj važnega na srcu in boleča napetost, ki je vsem gledala iz oči, je pričala, kakor da jih stresa mraz. Orlando in Sonnino sta sedela kakor dva, z mahom poraščena kipa. Kitajci so nervozno migali z majhnimi brčicami in Japonci so opazovali vso stvar z njim prirojeno ,orijentalsko zaspanostjo.

Najočitnejša je bila hladnost napram Nemcem. Nemški delegatje so prišli v dvorano zadnji, ko so že vsi drugi sedeli okrog miz. Pripeljal jih je francoski polkovnik Henri in jih z izrazom mrzle utjudnosti predstavil vsej zavezniški delegaciji. Ledeni pogledi in kratki pokloni so sprejeli Nemce in Nemci so ravno tako odgovorili s pridušenim molkom in lahkimi pokloni ter hitro zasedli odmerjene jim prostore. Za nemško mizo je bil pripravljen prostor za nemške tajnike in tolmače. Tik te mize je pa stala dolga miza za časnikarje, pri kateri so bili zastopani ši večji listi in časnikarske agenture na svetu. Več kakor 150 reporterjev je prosilo vstopa v dvorano, toda le 35 je bilo uslišanih. Tri ameriške časnikarske agenture so bile zastopane in bilo je tudi par risarjev in fotografov.

Ko so bili Nemci formalno predstavljeni, je vstal Clemenceau in nagovoril Nemce v preliminarnem govoru. Grof Brockdorf-Rantzau je odgovoril v imenu Nemcev. Vsa ceremonija je bila kratka in formalna. Mrzla spoštljivost je bila markantna ves čas. Nemci so dobili pogodbo, toda napetost je ostala na obrazih starih diplomatov in najbrž ostane toliko časa, dokler Nemčija ne podpiše pogodbe.

Vsi zavezniški delegatje so se pripeljali v avtomobilih iz Pariza v Versailles v spremstvu močne straže. Vsi avtomobili so imeli

(Dalje na 7. strani, 2. kolona)

ITALIJA IN SRBIJA SI BOSTA DELILI ODŠKODNINO.

London, 7. maja. — John Frazer je danes brzojavil "Evening Standardu" iz Pariza, da ko bodo zavezniki takole razdelili vojno odškodnino, katero mislijo dobiti od Nemčije:

Francija dobi največ in sicer svoto $12,500,000,000; Anglija $7,500,000,000; Združene države (za živež) $2,000,000,000; Belgija $1,800,000,000; Italija in Srbija si pa razdelita svoto $3,600,000,000.

NIHČE NI ZADOVOLJEN Z MIROVNO POGODBO.

Izvzemši Anglije in morda Japonske se čutijo vse države prikrajšane na interesih.

AMERIKA JE ŽRTVOVALA PRINCIPE ZA LIGO NARODOV.

Pariz, 6. maja. — (Poroča P. S. Mowrer). Mirovna pogodba leži na zeleni mizi pripravljena za podpise in znamenja kažejo, da bo kmalu podpisana. Splošno mnenje je, da bo Nemčija podpisala, čeprav s protestom. Štirje meseci pogajanja so za nami in ljudstvo zdaj tehta rezultate. Mnogi se tolažijo, da je končno vsak mir dober, kakor pa noben mir in marsikdo se bo oddahnil, kadar je famozni dokument sprejet od vseh, ampak to še ne bo odpravilo velikega pesimizma.

Zaupalo se mi je, da mirovna pogodba prepoveduje Nemški Avstriji združitev z nemško republiko. Ako je to res, tedaj sta Anglija in Francija gotovo pregovorili Ameriko, da je sprejela to točko v odsotnosti Italije. Zadnja in nekatere druge države so bile vedno za to, da Nemčija anektira ostanke Nemške Avstrije.

Italijanska kriza se zdaj maščuje. Spravila je vsakogar v zadrego. Nemški delegatje so zabavljivo opomnili, da so mislili, da imajo opraviti s petimi državami, toda sprejete so jih samo štiri. Italijani, ki so še v Parizu, pravijo, da je nemško časopisje zagnalo velik krik, da se je Italija ločila od zaveznikov in zato mora priti italijanska delegacija nazaj, da demonstrira, da je Italija še vedno lojalna zaveznikom. Razume se pa, da je dosežen neke vrste kompromis z Italijo. Francija je veliko pripomogla do kompromisa. Predlog Francije menda je, da Italija dobi Reko, a Jugoslaviji je obljubljena finančna pomoč za zgradbo druzega pristanišča v kratki daljavi južno od Reke v primernem zalivu, kjer se nahaja Kraljevica. Zdi se, da je francoska vlada inspirirala nekatere pariške liste, ki vneto zagovarjajo ta projekt.

Izvzemši Anglije in morda Japonske ni nihče zadovoljen z mirovno pogodbo. Francozi, Belgijci in Italijani čutijo, da so dobili premalo varstva ob reki Reni. Grki, Rumunci, Čehoslovaki in Poljaki se jeze in trepetaje čakajo na končno rešitev njihovih zahtev. Nemci, ako se bodo sploh podali, bodo to storili z ljutim protestom. Bolgarska bo še bolj razkosana, kakor je kdaj bila in zdi se, da bo Turčija popolnoma izginila s površja zemlje. Vsi zaključki, kar je bilo storjenih, slone na kompromisih, ki ne jamčijo zmagovalcem niti ne jemljejo upanja premaganim, da ne bi nekega bodočega dne dobili, kar zdaj izgube.

V Parizu gospodje nacionalizem in njega spremljevalci so ambicije, globoka nevoščljivost in strah.

Predsednik Wilson je bil z deklaracijo svojih principov obudil velike nade v potlačenih narodih. On je bil moderni Odrešenik vseh. Na Kitajskem so slavili Wilsona in čitali njegova dela bolj kot Konfucijeva. V Koreji so ameriški principi izzvali revolucijo proti Japoncem; v Egiptu je izbruhnila vstaja v imenu samoodločevanja; dvignili so se Albanci, Irci, Buri in ljudstvo v Indiji — vsi slaveči Wilsona in njegova načela. Ali če je katera stvar jasna, je jasno to, da vsi omenjeni narodi danes zastonj rebelirajo.

Med vojno so nastale nove mednarodne ideje in miljoni so upali, da jih te ideje odškodujejo saj v majhni meri za veliko trpljenje.

(Dalje na 3. strani, 3. kolona)

NEMŠKA AVSTRIJA ZAHTEVA UMAKNITEV JUGOSLOVANSKIH ČET.

Pariz, 7. maja. — Z Dunaja poročajo, da je tajnik zunanjih zadev nemško-avstrijske vlade izročil protestno noto jugoslovanskemu poslaniku, zahtevajoč, da se jugoslovanske čete takoj umaknejo nazaj za demarkacijsko črto. Nota je bila poslana jugoslovanski vladi v Belgrad.

Jugoslovanske čete so vrgle Nemce nazaj na vsej črti od Velikovca do Vizle ob Dravi. Zavezniške misije na Dunaju priporočajo, da sporno ozemlje zasedejo čete katere zavezniške države in nato se naj izvrši plebiscit.

IZREDNO ZASEDANJE KONGRESA 19. MAJA.

Wilson je brzojavno sklical kongres k zasedanju za odobritev pakta.

KONGRES SE SNIDE BREZ PREDSEDNIKA.

Washington, 7. maja. — Predsednik Wilson je danes brzojavno sklical izredno zasedanje 66. kongresa za 19. maja. Tajnik Tumulty je prejel navodila za formalno sklicanje. Ta vest je iznenadila kongresne kroge ,kajti tako zgodaj niso pričakovali izrednega zasedanja. Ker je nemogoče, da bi se Wilson vrnil do 19. maja, bo kongres otvorjen brez njegove adrese.

Kongres je sklican predvsem zato, da se takoj loti dela za ratifikacijo mirovne pogodbe in da uredi ameriške finance.

V uradnih krogih še nimajo obvestila, kdaj se Wilson vrne domov; domneva se pa, da ostane v Parizu toliko časa dokler Nemčija ne podpiše miru.

VLADA DALA BRCO DVEMA "PATRIJOTOMA", KI STA POVZROČILA MAJSKE NEMIRE.

New York, N. Y. — Dva razborita "patrijota" Louis Kukle in Barney Dreyfus, oficijelna govornika v kampanji za vladno posojilo svobode in zmage, ki sta dne 1. maja vodila vojake v napadih na policiste, ki so branili socialistični shod na vrtu Madison Square ,sta bila v pondeljek odpuščena in odbor za posojilo jima je prepovedal nadaljno sodelovanje pri kampanji. Dreyfus je tisti dan oblekel uniformo kanadskega vojaka, dasiravno ni imel pravice do nje.

Crowell, namestnik vojnega tajnika v Washingtonu, je zadnjo soboto brzojavno naročil svojim uradnikom v New Yorku, da uvedejo preiskavo, ki ima dognati, kdo je odgovoren za brutalno postopanje vojakov napram delavcem pri prvomajskih demonstracijah in za napad na poslopje socialističnega dnevnika "The New York Call", pri katerem je bilo več uslužbencev omenjenega lista telesno poškodovanih in med temi sta tudi dve ženski.

KALIFORNIČANI PROTESTIRAJO.

San Francisco, Cal. — Ladjegradniki, voditelji strokovno organiziranega delavstva in razne komercijalne organizacije protestirajo, da so bila črtane naročene ladje, od katerih je bilo položeno že dno. Po izjavi ladjegradnikov bodo črtana naročila povzročila vladi izgubo tri in šestdeset miljonov dolarjev. Prizadetih je sedem in osemdeset ladij, ki nosijo 791,300 ton. Sedaj je zaposlenih osemdeset tisoč delavcev. Če črtajo naročila, jih bo štirideset tisoč izgubilo delo. Po izjavi ladjegradnikov bi vlada prihranila veliko denarja, če bi dogradila ladje in jih prodala na javnem trgu.

VREME.

Chicago in okolica: V četrtek jasno. Severnovzhodni vetrovi. Solnčni izhod ob 5:38, zahod ob 7:55.

PREISKAVE PROTI TRUSTU OLJA NE BO.

Grehi lanskega leta so menda pozabljeni kajti --

DRUŽBA JE RAZPISALA MASTNE DIVIDENDE.

Chicago, Ill.—Po časnikarskih vesteh ne bo uvedena preiskava proti Standard Oil družbi v Indiani, ki je obtožena od zvezne obrtne komisije, da se je v letu 1918 poslužila nezakonitih konkurenčnih sredstev.

Standard Oil družba je pred enim tednom razglasila regularno četrtletno dividendo po tri od sto, poleg pa še izredno dividendo po tri od sto. Zadnji dve leti je družba izplačala po 24-odstotno letno dividendo.

Dokler ni bila družba sigurna, da ne pride do preiskave, je prav malo poročala v svet o svojih dividendah. Zdaj je nevarnost minila in družba je zopet postala bolj zgovorna.

24-odstotna letna dividenda dokazuje, da ima družba izreden visok dobiček in da služijo pripovedke o visokih produkcijskih troških za zavajanje ljudstva, da ne protestira proti visokim cenam za gazolin in drugim produktom iz naravnega olja.

Kadar korporacije govore o produkcijskih troških, se poslužijo majhne zvijače, da ljudstvo ne spozna njih manipulacij. Na pr. družba postavi v račun le troške enega produkta, ne pove pa, da pri kemičnem procesu ne dobi le tega produkta, ampak še druge, ki krijejo obratne troške.

Iz naravnega olja se ne pridobiva le gazolin, ampak tudi kurivno olje, petrolej, olje za mazanje strojev in razna zdravilna olja, kot na pr. "nujol". Olje za mazanje strojev se zopet deli v več vrst, ki ima vsako svojo ceno. Če bi bili produkcijski troški za gazolin res tako visoki, kot pripovedujejo razne družbe, bi bilo nemogoče družbam izplačevati 24-odstotne dividende.

ŠE NEKAJ DELAVSKIH ZMAG.

Chicago, Ill. — Počasi prihajajo poročila o delavskih zmagah v volilni bitki dne 15. aprila, toda prihajajo še vedno. Ravnokar so došla poročila, da so delavci dosegli uspehe v raznih mestih.

V Auburnu, Ill., so bili izvoljeni sledeči delavski kandidatje: Za župana John J. Pierce, za mestno blagajnico Clara Huff, za mestnega pisarja William A. Flynn, za policijskega sodnika William McMurdo, za občinskega svetovalca pa James Kirby in James Gordon. Tretji delavski kandidat za občinskega svetovalca je propadel le za šest glasov.

V Rosthousu še nimajo perfektne delavske politične organizacije, kljub temu so izvolili v občinski svet tri občinske svetovalce. Izvoljena sta dva ogibališča čuvaja in en tesar. Neki drugi tesar, ki je kandidiral za župana, je propadel za 77 glasov.

Rudar Reeves je bil izvoljen v Murphysboro; v Thayerju so bili izvoljeni trije občinski svetovalci in župan. Delavci so dosegli zmage tudi v Mattoonu in Knoxvillu.

UČITELJ JE PUSTIL SLUŽBO RADI PRENIZKE PLAČE.

Providence, R. I. — Učitelj J. Madison Gothany je deset let zvesto služil mestu. Poučeval je zgodovino na višji šoli. Po desetih letih se je zahvalil za službo. Izjavil je, da je bil prisiljen prodati svojo hišo in poiskati službo drugje, kjer bo več zaslužil. Dodal je, da so učitelji v tem mestu izredno nizko plačani. Po njegovi sodbi se morajo učitelji organizirati kot delavci, če hočejo doseči boljše plače.

Tudi po izjavi šolskega nadzornika so bile učiteljske plače še pred vojno zelo nizke, zdaj so pa take razmere, da ne morejo učitelji več izhajati s plačami, če jih ne zboljšajo.

NE SME POVEDATI RESNICE.

Washington, D. C. — P. W. Hanna, poročevalec newyorškega "Calla", je prišel v dotiko z Američanom, ki je pravkar prišel iz sovjetske Rusije. Dotičnik ni boljševik, niti ni socijalist, dejal pa je:

"Bil sem na dolgi poti in pogledal sem daleč v bodočnost, ki je dobra. Rad bi vam povedal veliko več, toda — ne smem."

VOJNI IZDATKI SE ZOPET MNOŽE.

Šest mesecev po podpisanem premirju so stroški zopet večji.

VSI STROŠKI VOJNE SO 30 MILJARD.

Washington, D. C. — Skoraj šest mesecev po podpisanem premirju so pričeli vojni troški Združenih držav postajati zopet višji kot v prejšnjih mesecih. To pokazuje poročilo zakladniškega departmenta o vladnih troških za mesec april, ki znašajo $1,420,000,000 in od katerih so zavezniki prejeli okoli dve tretjini kot posojilo, da plačajo naročila v tej deželi.

Vojni troški Združenih držav znašajo, če vštejemo april, $30,500,000,000. Od te vsote so prejeli zavezniki devet miljard dolarjev posojila.

LETALEC ZGOREL.

St. Petersburg, Fla. — Ko je 22-letni lajtnant L. F. Lankey bil visoko v zračnih višavah s svojim letalom, je pričelo letalo goreti. Padlo je doli v plamenu in lajtnant je dobil tako hude opekline, da je za njimi umrl.

Njegovo letalo se je prejšnji dan nekoliko poškodovalo na vijaku, tako da ga je bilo treba popraviti. Nesreča se je dogodila, ko je drugi dan preiskušal popravljeno letalo.

DESET LET JEČE RADI DVE STO TISOČ DOLARJEV.

Sacramento, Cal. — Frank A. Brush, blagajnik narodne banke v Santa Rosi, je priznal, da je banki poneveril $204.000. Obsojen je bil samo na deset let ječe in $5,000 denarne globe.

Njegovi prijatelji že sedaj računajo z dejstvom, da bo po nekaj letih pomiloščen.

SIROMAKI PREBIVAJO V ŠOTORIH.

New York, N. Y. — Ameriška vlada je dala okoli 2000 šotorov, da v njih prebivajo ljudje, ki so jih hišni gospodarji postavili na cesto.

Hišni gospodarji postavijo vsakega na cesto, ki ne plača povišane stanarine. Če bi vlada Združenih držav ne priskočila tem siromakov na pomoč, bi morali prebivati pod milim nebom.

SEDEM LETALCEV PONESREČILO.

Cleveland, Ohio. — Sedem oficirjev je zadobilo poškodbe, ko je padlo letalo Capronijevega sistema na tla.

OKLOPNJAČA SPUŠČENA NA MORJE.

New York, N. Y. — V newyorškem mornariškem arzenalu so spustili največjo oklopnjačo v vodo. Oklapnjača je dobilo ime "Tennessee."

NAD MILJON TON ŽIVEŽA IN OBLEKE POSLANIH V EVROPO.

New York, N. Y. — Ameriška pomožna uprava je poslala v razne evropske kraje 1,013,050 ton moke, žita, masti, mleka in obleke.

Kupite zadolžnice svobode in zmage.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračaje.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

Datum v oklepanju n. pr. (April 15-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MOČ BAKRENEGA TRUSTA V MONTANI.

Anaconda Copper Minning kompanija se z vsemi sredstvi bojuje proti delavskim organizacijam v Montani. Nasprotna je političnim in strokovnim delavskim organizacijam. Njen vpliv v politiki je prav dobro občutiti.

S pomočjo svojega orodja je znala razbiti nekdanjo "Zapadno rudarsko zvezo". Ko je bila ta zveza ubita, se je nayaliła na novo organizacijo, katero ji je bilo lahko streti, ker delavci niso bil več složni.

Ravno tako izigrava razne poteze proti politični delavski organizaciji, da delavci ne nastopijo složno v političnih zadevah in da si kompanija tako ohrani vpliv na potek političnih zadev. Kompanija se dobro zaveda, da tisti ukazuje, ki ima politično moč.

Če bi delavci opustili prepire, ki jih imajo med sabo in bolj pazili na mahinacije kompanije v politiki, bi bila politična moč trusta, ki se posebno dobro opazi v volilnem boju, kmalu strta in se prenesla na politično organizirano delavstvo. Farmarji v Montani so spoznali, če hočejo kaj doseči napram bakrenemu trustu, da morajo biti politično organizirani. Organizirali so se v nestrankarski ligi, kot njih tovarši v Severni Dakoti. Industrijalni delavci še niso prišli do tega spoznanja, zato jih tudi trust tepe na gospodarskem polju.

Skušnje zadnjih let niso ostale na delavstvo brez vpliva. Slišijo se zopet glasovi, da se je delavstvo v Montani pričelo politično organizirati.

Upajmo, da sedaj ne ostane samo pri poskusih, ampak da se delavstvo tudi oklene svoje politične organizacije, ki nima nobenih stikov s starima strankama, ki sta večalimanj pod vplivom bakrenih magnatov.

Nikdar se ne more delavcem dosti priporočiti, da naj se organizirajo politično, strokovno in gospodarsko, ampak ta opomin je treba tolikokrat ponoviti, da ga delavci res vpoštevajo.

Admiral Kolčakov. — Kdo je admiral Kolčakov? Zdaj prihajajo vesti o njem skoraj vsaki dan v svet. Opisujejo ga kot velikega demokrata in da je navdušen za demokracijo.

Kolčakov je prejel naslov admirala od ruskega carja Nikolaja, o katerem je znano, da ni tako važnih mest v mornarici podeljeval ljudem, ki so prepojeni skozinskoz z demokratičnim duhom. Kolčakov je vse svoje žive dni služil zvesto ruskemu carju in vzgojen je bil v duhu, da je carjem podeljena moč od Boga, da vladajo ljudstvo. Zdaj Kolčakov po časnikarskih vesteh kar gori za demokracijo.

In če kdo pazno študira vesti, ki sedaj prihajajo v javnost, se mu zdi, da so pisane v Parizu ali pa New Yorku.

Nekateri pametni ljudje v Ameriki pravijo, da so vesti o njegovih zmagah zadnja poteza nekaterih ruskih nazadnjakov, ki hočejo na vsak način prepričati svet, da nazadnjaki ostanejo v sedlu in podvržejo Rusijo.

Turške razmere. — Arthur Brisbane, glavni Hearstov urednik, se norčuje iz strahu, ki je zavladal med ameriškimi velikaši vsled bomb, katere je razposlal zadnje dni neki norec iz New Yorka. Brisbane pravi, da bodo morali vsi tisti, ki se iz raznih razlogov boje sumljivih poštnih zavojev, zdaj najeti stalnega "odpiralca paketov", ki bo odpiral vse dostavljene zavoje in prevzel za dobro plačo vse eventuelne eksplozije nase. Včasi so imeli kralji in turški sultan je imel še do včeraj "pokuševalca jedil", ki je imel nalogo, da je vsako jed pokusil prej kot jo je okusilo veličanstvo. Če ni "pokuševalec" umrl vsled zastrupljenja, je kralj in sultan brez skrbi pojedel, kar so prinesli na mizo. "Pokuševalec" je pa imel sladko zavest, da bo kuhar obglavljen, če on požre strup.

Brisbane ni brez humorja, čeprav je drugače slab humorist in še slabši filozof.

Naše zrcalo. — Za nagrado letalcu, ki poleti prvi prek Atlantika je določenih $50,000. Znani profesijolnalni pretepač Jess Willard prejme $100,000 nagrade, če nastopi v areni.

Letalec riskira svoje življenje in služi znanosti, profesijonalni pretepač je naslednik starorimskih gladiatorjev in predstavnik brutalne in sirove sile.

DOPISI.

Roslyn, Wash. — Dolina Roysln — Cle Elum in okolica je zelo bogata naravnega bogastva in pod zemljo se nahajajo ogromni zakladi črnega dijamanta — premoga. Lastniki teh premogokopov delajo ogromne dobičke in žive v izobilju, katerega priprost delavec sploh ne pozna in ne umeje. Delavec se trudi v potu svojega obraza, da spravi kolikor mogoče veliko tega zaklada na površje, za kar dobi takorekoč miloščino v podobi skromne plače, s katero se komaj revno preživi.

Nekateri delavci so že pričeli izpoznavati to razliko in se vprašujejo zakaj je tako, da dotični, kateri vse producirajo ne dobe tega , ampak oni, kateri nič ne delajo. Da, delavci, odgovor na to vprašanje je prav lahak na katerega si lahko samo odgovorite. In koliko časa bo to trajalo, je še zavito v meglo, ker drugi nočejo priznati tega, kar jim sama lastna pamet veleva. Nočejo priznati radi svoje zaslepljenosti in kratkovidnosti.

V tukajšnji naselbini imamo več podpornih in drugih društev, katera še dosti dobro napredujejo.

Vstanoviti nameravajo tudi delavsko organizacijo, za katero ime in ne vem kaj še se sedaj pričakajo. Nekateri hočejo ustanoviti nekako mednarodno organizacijo, in zopet razdeliti na več strank ali oddelkov. To je največja nesmisel in neumnost. S tem le škodujejo delavstvu v splošnem. Na ta način se pomičejo nazaj, mesto naprej. Čemu toliko strank in strančic, mesto da bi bili složni in imeli eno samo dobro delavsko organizacijo. Čemu se cepiti. Na ta način ne moremo napredovati, ampak samo nazadovati.

Delavci in rojaki razmišljajte o tem in nikar ne hodite na limance sovražnikom delavskega razreda.

Josip Bolf.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Joe Robič, Arona, Pa. — Stokrat in stokrat smo že priporočali in še vedno pišemo, da se morajo delavci organizirati in sicer strokovno in politično. Brez dobre organizacije se ne dobi ničesar. Nihče ne prinese svobode in pravice na krožniku, ampak vsaka stvar se mora priboriti. Posameznik ne opravi ničesar, ako samo zabavlja mesto da bi pristopil v dobro delavsko organizacijo, katera smotreno in z dobrim premislekom deluje v korist delavcev. Kdor pa samo kriči in zabavlja pa več školuje kot pa koristi.

Najbogatejši narod pomeni v sociološkem smislu najbogatejšo državo. In to je resnica, da so Združene države najbogatejša država na svetu. Vse druge države iščejo posojila ravno v Združenih državah. Vse druge, vsaj večina, — v Evropi vse, — so takorekoč bankerotne.

Glede "Liberty Bondov", je bilo pa že poročamo, da se bodo lahko izmenjali na vsaki banki. Kajti vse večje ameriške banke bodo ustanovile svoje podružnice v vseh državah Evrope, na kar se že deluje. Ko poteče obrok teh obveznic, jih bodete lahko izmenjali na vsaki banki. Imele bodo isto velja, kot ameriški bankovci, kateri v resnici niso drugega kot državne obveznice. Neumno je pa prodajati sedaj obveznice, ako ni ravno največja sila. Pri tem se izgubi veliko na pravi vrednosti in poleg tega pa še obresti.—"Liberty Bonde" bodo plačale Združene države. Radi teh bodite le brez skrbi in ne imejte strahu. Stokrat varnejše je naložen denar v njih, kot pa na vsaki banki. Za posojeni denar jamčijo Združene države z vsem svojim bogastvom, banke pa samo z gotovo vsoto denarja. To je pa velika razlika.

DANES JE ENO LETO . . .

ko so hudi deževni nalivi preprečili veliko nemško ofenzivo proti zaveznikom,

ko je nemška artilerija obstreljevala zavezniško črto na obeh straneh Lysa,

ko se nemške čete počasi potiskale utrujene britske in belgijske čete iz Flandrije,

ko je bila Rumunija prisiljena podpirati mir s centralnimi zavezniki,

ko Združene države niso mogle poslati zadostno število čet črez morje radi nezadostnega števila transportnih parnikov, dočim so zavezniki klicali po hitri pomoči.

Podpišujte obveznice svobode in zmage. S tem bodete le izpolnili obljubo, katero ste dali, da ostane zmaga na strani Združenih držav.

POVRŠINA ZDRUŽENIH DRŽAV Z OZIROM NA POLJEDELSTVO.

Washington, D. C. — Vsa površina Združenih držav znaša približno 2,000,000,000 akrov, od katere je skoro polovica obdelane ali pa vsaj ugodne za poljedelstvo.

Vladni delavski department je izdal statistično poročilo iz katerega povzamemo sledeče: L. 1910 je bilo 480 miljonov akrov že obdelane zemlje; 200 miljonov akrov je bilo zaraščenih z gozdovi ali pa že očiščeni; 60 miljonov akrov močvirja; 30 miljonov akrov neugodnega radi pomanjkanja moče in 80 miljonov akrov splošno neobdelanega sveta. Nad eno miljardo akrov zemlje je pa sploh nerodovitne zemlje za poljedelstvo. Od teh bi se lahko porabilo 360 miljonov akrov za pogozdovanje in okrog 600 miljonov pa za pašnike. Poleg tega je pa še okrog 40 miljonov akrov prave puščave in nad 40 miljonov akrov zemlje pa zavzemajo mesta, veste in železnice.

Ako bi se porabil ves svet, kolikor ga je ugodnega za poljedelstvo, da bi se namreč iztrebilo gozdove in že očiščeno zemljo preoralo, bi se dobilo še nad 1 miljon 250 tisoč farm, katerih vsaka bi imela povprečno 160 akrov. Ko bi se osušila močvirja, katera zemlja bi bila zelo rodovitna, bi dobili en miljon novih farm po povprečno 60 akrjev. Nadalje, ako bi napeljali vodo v kraje, kjer primanjkuje moče in na ta način sedaj nerodovitno zemljo naredili rodovitno bi dobili zopet 340,000 farm po povprečno 87 akrov.

Iz navedenega se razvidi, koliko tisoč in miljonov akrov še rodovitne zemlje čaka pridnih rok, da bi jo obdelali in na ta način producirali več živil, katerih po mnenju nekaterih primanjkuje. Toda pri tem je zopet težava, ker večino te zemlje lastujejo veliče privatne korporacije, katere se ne brigajo, da bi obdelovale to zemljo. Nekatere jo niti prodati ali dati v najem nočejo, ker imajo pri tem gotove načrte. Radi tega bi bilo zelo umestno, da bi država prevzela vso to zemljo ter jo razdelila med ljudi, kateri bi radi šli na farme in pri tem seveda dala gmotno pomoč, da lahko pričnejo.

Dokler bodo pa samo privatne korporacije lastovale domalega polovico navedene površine, je pa neumestno priporočati, da bi se ljudstvo selilo na farme, ker je marsikateremu nemogoče pričeti, ker bi bili takorekoč prodani na milost in nemilost privatnim zemljiškim korporacijam.

ŠPANSKI KARLISTI RAZDVOJENI.

Madrid, Španija. — Vasquez de Mella, stari voditelj karlistov, je napravil nekatera zanimiva odkritja z ozirom na politično-monarhistične intrige. Don Jaime, pretendent na španski prestol, seveda pobija ta odkritja, češ, da se Mella ni ravnal po njegovih navodilih, ko mu je naročil, naj porine nemško politiko na stran. Pretendent se zdaj nahaja na Francoskem in je od tam predelal svojo organizacijo, ki naj mu pomaga v Španiji na prestol. Spremenil je kontrolo nad listom "El Correo Espaniol", ki je bil pod nadzorstvom Melle; in izdal je tudi več okliceev na špansko ljudstvo.

Tako ravnanje je seveda ujezilo Mello, ki sedaj prinaša vse, kar mu je znano o karlističnem gibanju iz zadnjih let. Don Carlos, oče don Jaima, je tudi prizadet v teh odkritjah. Mella pravi, da je don Jaime oportunist, ki je bil za Nemčijo, dokler se ni prepričal, da bo izgubila vojno. Od tega časa je pretendent spremenil svoje prepričanje in postal velik prijatelj entente. Oče pretendenta mu je dejal vsled sinove vihravosti, da je najboljše, če se ustanovi rimsko-katoliška republika, kadar on zatisne oči.

Mella pričenja svoja odkritja z besedami: "Mojim prijateljem in sovražnikom". V odkritjih povdarja, da se mora braniti, ker je napaden. Po tem uvodu prehaja v podrobnosti in odkriva monarhistični gnoj, ki je menda povsod enak. Najbolj pa Mello jezi, ker ga je pretendent preziral. To svojo tožbo bobna v svet s temi besedami: "Kakšen režim je to? Celo možje barbarskega plemena razpravljajo in vprašajo stare može za svet."

Mella dalje trdi, da je ves čas v vojni priporočal strogo nevtralnost, v dokaz navaja razne citate iz svojih govorov in spisov. Melagerju, nekemu drugemu pretendentovemu privržencu, očita, da je kršil nevtralnost, ker je agitiral, da se španski teritorij prepusti zaveznikom, da ga porabijo za oporišča svojih mornaric. Dalje citira neki članek, ki ga je spisal pod imenom "Aliance" in v katerem je prerokoval zvezo z Nemčijo. Don Jaime mu je v pismu častital radi tega članka. V letu 1914 mu je pretendent zopet častital pismeno, radi njegovih govorov v prilog Nemčiji, ki jih je govoril v španski zborniei in v katerih je povdarjal, da Anglija želi oslabljeno Španijo. Tako se vrsti obdolžitev za obdolžitvijo, s katerimi dokazuje, da je bil pretendent goreč prijatelj Nemčije dokler je bilo v njem prepričanje da zmaga Nemčija v svetovni vojni.

Republiki Peru in Bolivija.

(Konec.)

Istotako so tudi imeli posebna in zelo oddaljena taborišča v katerih so prenočevali. Indijanci so namreč živeli v prijateljstvu z Bolivijanci, ki so istotako večinoma potomci Indijancev.

Pri gradnji te železnice so imeli malo posadko, katero so pa inženirji oziroma železniška družba, katera je gradila železnico, sama oborožila. Oborožili so samo evropejske delavce in Japonce, kateri so pa imeli popolno vojaško disciplino. Kajti domačinom niso dosti zaupali. V ravno istem času, leta 1909, je namreč bilo zelo napeto razmerje med državo Peru in Bolivijo in je bilo vedno pričakovati, da izbruhnejo sovražnosti.

Nekega večera po delopustu, naznani strežaj inženirjem, da so Bolivijanci v zvezi z Indijanci zasnovali nek komplot, da napadejo taborišče in pomore vse ljudi ter ugrabijo denar in druge stvari ter pobegnejo v Bolivijo. Kajti tedanje razmere so bile zelo ugodne za izvršitev tega načrta. 28. julija bi se imel ta načrt izvršiti. Kajti na ta dan praznujejo Peruanci svoj praznik neodvisnosti, kateri se v notranjosti dežele praznuje ves teden. Radi tega so bili zarotniki nekako gotovi, da ne bodo naleteli na nobene večje straže.

Poleg tega je bila vsako leto koncem julija delavska sezona končana radi prevelike vročine.

Ti inženirji so se takoj posvetovali, na kak način bi se najlažje ubranili nameravanega napada. Imeli so samo petdeset Japoncev, o katerih so bili prepričani da so zanesljivi. Tem so poverili stražo smodnišnice in skladišča. Poleg tega so imeli 15 delavcev iz Združenih držav, katere so postavili na most, ki je vezal glavni tabor inženirjev, da so ga stražili. Načeloval jim je nek bivši podčastnik. Radi tega so bili kolikor toliko varni pred morebitnimi napadi. V načrtu so imeli ti inženirji, da morajo na vsak način preprečiti odhod Bolivijcev kateri bi na svojem povratku v domovino lahko zanetili vojni požar med prebivalci obmejnih mest.

27. julija so se pričeli Bolivijci zbirati pri glavnem taborišču za delavce, kamor je prišlo tudi kakih 100 Peruancev. Zadnjim so določili takozvani "tambo", kočo, katera ima samo streho in te radi tega, da bi ne prišlo do kakih sovražnosti. Pregovorili so tudi nekatere mirnejše, da so oddali strelno orožje.

Nastopila je usodepolna noč. Nekako sredi noči je pa nastal hrup in vrišč v taborišču Peruancev, napadli so jih namreč Bolivinjci. Le z veliko težavo se je posrečilo japonskim vojakom, kateri so prišli iz svojega bivališča, da so razorožili uporne Bolivijance. Drugi dan zjutraj je bilo zopet vse mirno.

Nato so se odločili, da odpustijo Bolivijance, toda le v malih oddelkih. Še le deseti dan je odšel zadnji oddelek.

Toda še ni bil mir v taboru, akoravno so posiloma ukrotili Bolivijance. Tako je neka mala četa Bolivijancev ukradla iz železniškega voza zaboj dinamita, s katerim so hoteli razrušiti tabor Peruancev. Le pogumnemu nastopu nekega inženirja se je posrečilo, da so oddali dinamit in da so mirno razšli.

Razni majhni nemiri so še vedno ponavljajo med delavci. Toda ko so nastale prijateljske razmere med državama Peru Bolivija, so tudi ti nemiri prenehali.

DELAVCI V AVTOMOBILSKI TOVARNI ZAHTEVAJO OSEMURNI DELAVNIK.

Toledo, O. — Delavci v tovarni Overland kompanije so zahtevali osemurni delavnik. Kompanija je seveda zahtevo odklonila, ker njeni vodje zavzemajo stališče, da nimajo delavci pravice kaj zahtevati, ampak morajo sprejeti, kar jim družba vrže prostovoljno.

Delavci so prišli na delo, a ko je kazalec na uri kazal 3:30 popoldne, so odložili orodje in šli domov. Po kompanijski zapovedi bi morali delati do 4:06 popoldne. Ta odločen korak delavcev je tako raztogotil Clarence A. Earla, podpredsednika družbe, da je izjavil, da je vsak delavec odpuščen, ki je pustil delo popoldne ob 3:30. Delavci se tej grožnji smejejo in pravijo, da lahko kar gospod podpredsednik Earl prične delati, bo saj videl koliko avtomobilov bo vsaki dan dovršil.

Ob določeni uri je šlo domov nad osem tisoč organiziranih delavcev. Voditelji delavstva pričakujejo, da se njima pridruži še tri tisoč neorganiziranih delavcev, tako da bo podpredsednik Earl res lahko sam delal v tovarni in pokazal svoje zmožnosti.

ZAGONETEN UMOR.

Denver, Colo. — Joseph Zue, ki je imel svojo čevljarsko delavnico sredi hiš bogatinov, je bil ustreljen od neznanega morilca po hudem boju. Morilec je pobegnil skozi zadnja vrata delavnice.

Zue je menda že pričakoval, da ga obišče neznanec, ki mu streže po življenju, kajti v njegovi delavnici je ležal vedno samokres, da mu je bilo treba le seči po orožju in se ubraniti morilca. Ko je prišel usodepolni trenotek, je neznanec stal med njim in samokresom, tako da ga ni mogel doseči, ker je neznanec svojega naperil nanj.

Vrata, ki so zadaj vodila iz delavnice, so bila odprta na stežaj. Zue se je bojeval, da pride na prosto skozi zadnja vrata.

Zagoneten morilec je pritisnil samokres na Zuevo telo, toda Zue se ga je oklenil z obema rokama, da obrne proč orožje. V tem je počil prvi strel, potem drugi, treji in Zue je spustil napadalca in se opotekal proti vratom, morilec je pa zbežal skozi zadnja vrata.

Umor je videl 8-letni Oral Workman, ki je stal na ulici in skozi razložno okno gledal v delavnico.

Zue je bil rojen v Minsku na Ruskem. V Ameriko je prišel pred šestimi leti. Policija sodi, da je Zue postal žrtev osvete, kajti vse njegovo obnašanje je pričalo, da je živel v večnem strahu.

OBTOŽEN OČETOMORA.

St. Louis, Mo. — V Altoni so aretirali dr. Horace Avgustus Teddisha na obtožbo, da je umoril svojega očeta, bogatega farmarja in zemljiščnega posestnika, starega 68 let in prebivajočega v okraju Jersey.

Državni pravdnik Hamilton izjavlja, da so oblasti dobile dokaze, ki govore, da je zdravnik izvršil umor, kajti na farmarjevem domu so našli umorjeno tudi njegovo zamorsko kuharico Cisco.

Ko so aretirali zdravnika, so našli pri njem zastavna listka, glaseča se na uro in samokres. V samokresu so bili prazni naboji navotakega kalibra, kot so bile krogle, ki so ubile farmarja in njegovo kuharico.

VLOMILCI SO ODNESLI BOGAT PLEN.

Michigan City, Mich. — Vlomilci so ponoči vdrli v pisarniške prostore Haskell & Barker Car Company in razstrelili blagajno. Odnesli so iz nje enajst tisoč dolarjev v gotovini.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Pismo iz starega kraja.

Rojak John Debelak iz Lincolna, Ill. nam je poslal pismo iz starega kraja, katerega je prejel od svojega očeta iz katerega posnemamo sledeče zanimivosti:

. . .Vojna je minula in stara Avstrija je razrušena. Hvala Ameriki, da je nam priskočila v zadnjem trenutku na pomoč, drugače bi bil Nemec preplavil celo Evropo. Imeli smo strašne čase, morija, draginja, lakota kuga itd. so razsajale v celi Evropi. Sedaj je vendar konec morije in v naši Jugoslaviji se je tudi glad omejil. Draginja pa kljub temu še vedno traja in to radi tega ker je naš kronski denar nič ali vsaj le malo vreden.

. . .Meni se za čas vojne še ni posebno slabo godilo. Žito in živila sploh smo morali poskriti, drugače bi nam zelo slaba predla, ker je vojaštvo večinoma vse pobralo. z gospodarstvom smo šli naprej in ne nazaj. Lansko leto sem kupil hišo v Mariboru, v kateri je prostora za 11 družin. Plačal sem zanjo 42.000 kron. Spodnje prostore sem dal v najem, v katerih je prodajalna in dobivam najemnine 200 kron mesečno.

Posestvo je v zelo dobrem stanju. V hlevu imam še precej živine, klet ni suha in sploh vseh živil še dosti pripravimo. Kar se tiče obleke in obutve, se počutimo bolje kot kedaj prej. Ko se je vojna pričela sem takoj nakupil obleke in obutve več kot za 5000 kron, ker sem pričakoval, da pozneje ne bo mogoče dobiti. Revnejši ljudje hodijo okrog bosi in skoro na pol goli, kar je žalostno pogledati. En par čevljev stane sedaj 200 kron. Denar se pa lahko dobi.

Lansko leto sem dobil za vino 2600 kron. Pred enim mesecem sem prodal 2 polovnjaka slivovke za 12.000 kron. Pred tednom sem zopet prodal 3 polovnjake vina in in sem dobil za njega 10 kil srebra, ker ga nisem hotel prodati za ničvredni papir. Slive so stale en polovnjak 200 kron. Tako sem dal za slive 400, kron, za slivovko sem pa dobil 12.000 kron. Dobra kupčija.

Torej hvala bogu, prav slabo se nam ne godi. Tudi letos kaže vinska letina dobro. Pričakujem najmanj 40—50 polovnjakov vina. Celo Prevolje ne spravi toliko vina skupaj .

Iz naše vasi so padli sledeči: Naš Štefan, Gorjasokar, Povodnjakov Šimen in še več drugih, katerih pa ti gotovo ne poznaš.

Te pozdravlja Tvoj oče

John Debelak,

vas Poličane, Sp. Štajersko, Jugoslavija.

Razmere na Slovenskem.—Neki zagrebški list je 20. marca priobčil sledeči dopis o razmerah na Slovenskem:

Škoda, da ni saj deset miljonov Slovencev! Tako mora vzkliknuti vsakdo, ki zaide v slovenske kraje. Red in organizacija — lastnost, ki jo je mali slovenski narod ohranil izza vseh časov germanskega navala — se opaža v vseh malenkostih. Na vseh železniških postajah so novi slovenski napisi in ravno tako v trafikah in po vseh uradih države SHS. Notranji red je prešel iz avstrijskega režima pod narodno vodstvo brez kakih posebnih težkoč, skoraj neopaženo. Ni bilo, kakor pri nas, izpadov, izgredov, "zelenih čet" niti gardaških pustolovcev. Skozi Slovenijo je šla miljonska vojska, ki pa ni pustila za seboj velikih sledov kljub opustošenju krajev po nemških in avstrijskih hordah in kljub trajnemu izsesavanju po vojnih špekulantih. Slovenec se rad zadovolji z majhnim dobičkom in zato je v ljubljanskih gostilnah cenejša postrežba, kakor v Zagrebu, dasiravno dobiva Ljubljana mast in moko iz Zagreba.

Na Slovenskem do zdaj še ni bilo boljševiških izbruhov, izvzemši kravalov, ki jih je zdajpazdaj povzročajo nemški delavci in šušteršičijevci. Strankarske razmere so kakor pred vojno, edino socialistična stranka je zelo narastla po članstvu. Na železniških je red in točnost na minuto. Slišali smo, da pride nekoliko slovenskih železničarjev v druge kraje SHS. Slovenska marljivost je že pripomogla do osnutka državnega zavoda za vposlevanje brezposelnih delavcev; dalje je osnovan urad za podporo siromašnih beguncev, ki bo prispevana iz državnih sredstev.

Medtem se 'vojvodina' Kranjska pripravlja za likvidacijo. Kranjska se namreč hoče združiti s slovenskimi deli Koroške, Štajerske, Goriške in Primorske v eno slovensko celoto, ki bo centralizirana v Ljubljani. Vsa uprava se že vodi v Ljubljani, kjer se imenujejo uradniki itd. Na ta način so Slovenci dobili avtonomijo, katere prej niso poznali, medtem ko grozi Hrvatom, da izgube še tisto, kar imajo. Slovencem ni znano, da morajo Hrvatje osebno potovati v Belgrad po inozemske potne liste. — Slovenska zastava se vije povsod.

Slovenskih vojakov-prostovoljcev je že mnogo in se že bojujejo na koroški in štajerski fronti. V vojski je red in disciplina, medtem ko se hrvaški vojaki niti ne pozdravljajo na ulici.

Ko je bil zadnjič, ob priliki prihoda kardinala Bourneja prirejen koncert Glazbene Matice v Ljubljani, je izjavil belgradski profesor Janjić, da takega glazbenega užitka ne more danes nuditi Rim ne Pariz niti London,, kakor ga nudi Ljubljana. Lahko se reče, da morajo biti Slovenci v resnici učitelji Srbom in Hrvatom, kar se tiče reda in organizacije!

NEMCI SO DOBILI POGOJE.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

oficijelna banderca zastopanih držav; straža je ustavila vsak avtomobil, ki ni imel tega znamenja. Wilsonov avtomobil je imel plavo banderce z zlatim orlom. Vojaštvo je obkolilo palačo in nihče ni smel blizo, kdor ni imel dovoljenja. Velika množica ljudstva je pričela oblegati versaljski grad že zgodaj zjutraj, toda vojaštvo jo je razgnalo.

Nemški delegatje so že zjutraj pripravili eroplan, ki odnese kopijo mirovne pogodbe v Weimar. Zračna pot iz Versaillesa v Weimar je dolga okrog 400 milj in dober letalec jo lahko preleti v štirih prah.

FOCH FRANCIJI: "NE PODPIŠI!"

Pariz, 7. maja. — Včeraj se je nadaljevala plenarna seja in s to sejo je bila zaključena konferenca zavezniške delegacije, kar se tiče mirovnih pogojev za Nemčijo. Seja se je vršila v prostorih francoskega zunanjega ministrstva in navzoči so bili vsi razen Italijanov, katere je pa zastopal dr. Silvio Crespi, bivši živežni upravitelj v Rimu. Clemenceau je predsedoval in na njegovi desnici je sedel Wilson, na levici pa Lloyd George.

Delegatje so odobrili zadnje klavzule mirovne pogodbe z Nemčijo. Med temi je tudi točka, ki določa sodni proces proti bivšemu nemškemu kajzerju in njegovim sokrivcem, katere bo sodil tribunal, sestavljen iz zastopnikov Amerike, Anglije, Francije, Italije in Japonske.

Maršal Foch je na seji svaril Francijo, da mirovna pogodba ne daje dovolj militarističnih garancij za varstvo nove meje ob reki Reni in njegovo osebno prepričanje je, da Francija ne bi smela podpisati pogodbe. Po njegovem mnenju bi morala Francija zasesti vsa mostišča ob Reni in okupacija bi morala trajati več kot petnajst let.

Lu Čeng Hsjang, kitajski zunanji minister, je apeliral na delegacijo, da naj še enkrat vzame v pretres zaključek glede Šantunga in Kia-Čava. Dejal je, da zavezniki niso delali pravično, ko so dali Japonski 35 miljonov kitajskega prebivalstva brez ozira na princip samoodločevanja. — Končno je rekel, da se bo Kitajska rezervirala, ako stvar ne pride še enkrat v razpravo.

Italijan Crespi je dejal, da se bo Italija rezervirala glede na vse točke v pogodbi, s katerimi se ne strinja.

Portugalski delegatje so protestirali proti ignoriranju vseh zahtev portugalske republike.

Nato so sledili protesti še drugih manjših držav, ki so se izrekle za rezerviranje. Kitajci so tudi protestirali, zakaj so izključeni od današnjega sestanka z Nemci v Versaillesu, ko se ima izročiti pogodba. Velika trojica je pred par dnevi sklenila, da se od sestanka z Nemci izključijo sledeče države: Kitajska, Siam, Kuba, Gvatemala, Nikaragva, Hajti, Panama, Liberija in Honduras. Na včerajšnji seji, ko so delegatje omenjenih držav energično protestirali, je pa bil sklep ovržen in navzoči bodo vsi delegatje v Versaillesu.

Zavezniški gospodarski svet je imel včeraj 16. sejo in uradno poročilo se glasi, da je svet zaključil, da ententa uvede popolno gospodarsko blokado Nemčije v slučaju, da zadnja zavrže mirovne pogoje. Nemčija bo popolnoma odrezana od zunanjega sveta. Dalje je bilo sklenjeno, da se olajša finančna blokada Nemčije v tem času dokler ne bo pogodba podpisana.

NIHČE NI ZADOVOLJEN Z MIROVNO POGODBO.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ideje so bile res formulirane, ali diplomatje so rekli, da je izvedba teh idej nepraktična. Glavni faktor v sedanji mirovni pogodbi so, kakor so bili v vseh prejšnjih pogodbah, nacionalni interesi ne pa mednarodni.

Ameriški delegatje so našli vpričo te situacije dve poti: Ena pot je bila, da se drže dosledno Wilsonovih točk in odrečejo svoje podpise v pogodbi; druga pot je pa bila, da kot oportunisti izsilijo kolikor mogoče večji minimum koncesij in da posvetijo vse svoje sile ligi narodov. Izbrali so si drugo pot. Tako vidimo, da ameriški delegatje, čeprav odprto kritizirajo mirovne pogoje, pravijo kljub temu, da so morali žrtvovati ameriške principe, ako so hoteli doseči ligo narodov. Vsa ameriška politika na mirovni konferenci se zdaj koncentrira okrog lige.

Toda z ligo je tudi križ. Originalni ameriški načrt lige, ki je imel jasne poteze mednarodnega režima, se je brez malega ves izgubil v procesu amendiranja in predelavanja. Liga je namenjena za ohranitev miru, ampak to še zavisi od držav v ligi. Ako jo hočejo uničiti, se lahko to hitro zgodi; če žele, da bo živela in rastla, je zopet odvisno od njih dobre volje.

Po mnenju mnogih Američanov v Parizu izgleda bližnja bodočnost zelo črna. Zaključki, ki jih je naredila mirovna konferenca, so jako nevarni in konflikt grozi na vseh straneh. Kovenant lige narodov, kakršen je danes, je edino upanje — in to upanje je zelo slabo.

Inozemstvo.

Protiameriške demonstracije na Japanskem.

Tokijo, 7. maja. — Japonsko časopisje vodi fanatično kampanjo proti Združenim državam. V nedeljo se je vršil tukaj javni shod, na katerem so govorniki napadali Wilsona in Ameriko. Po shodu so nameravali zborovalci prirediti protiameriške demonstracije pred ameriškim poslaništvom, toda policija jih je razpršila. Časopisi napadajo Wilsona na sledeči način: "Hinavec, despot, transformiran kajzer, človek, ki govori kot angelj, toda dela kot hudič" itd.

Pobijanje komunistov na Bavarskem.

Berlin, 7. maja. — "Lokal Anzeiger" je priobčil dolgo vrsto imen ustreljenih voditeljev komunistične vlade na Bavarskem. Med mrtvimi so tudi Toller, predsednik sovjeta, Sontheimer, Seidel in mnogo drugih. Okrog 5000 komunistov je aretiranih in med temi je tudi dr. Levien, bavarski Lenin. — Komunistične čete so se po hudem boju umaknile iz Monakova zadnji pondeljek.

Boljševiška konferenca v Varšavi.

Kodanj. — Iz Varšave poročajo, da se je te dni vršila tamkaj konferenca poljskih, litvinskih in kurovskih komunistov. Miljon letakov za propagando je bilo tiskanih in razdanih med ljudstvo v Varšavi.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravništvo lista

---

Kupite bonde zmage!

Ameriške vesti.

ROPARJI V VOJAŠKI IN MORNARSKI UNIFORMI SO OPLENILI BANKO.

Chicago, Ill. — Štirje mladi možje, oblečeni v uniformo vojakov in pomorščakov so oropali banko v Austinu. Ob času ropa je bilo več oseb na banki: blagajnik, dva uradnika in dve ženski, ko se je zaslišal običajni roparski pozdrav "roke kviško." Blagajnik je moral stati mirno na svojem mestu, neki bandit je pa mirno pobasal tri tisoč dolarjev. Vzlic dozdevni banditski hladnokrvnosti je pa pregledal šest tisoč dolarjev, ki so ležali pod časnikom. Dva druga bandita sta pa zrinila uradnika in ženski v zadnjo sobo. Ko so bili banditje sredi dela, je vstopila še ena ženska na banko. Banditje so ji hitro vzeli baučno knjižico, v kateri je imela dve sto dolarjev. Po izvršenem ropu so banditje odšli s plenom na avtomobil.

Komaj so bili banditje zunaj, je blagajnik pograbil samokres in tekel na ulico. Ustavil je prvi avtomobil in pognal za banditi. Oddal je tri strele, banditje so takoj nanje odgovorili. Gonja je trajala nekaj časa, naenkrat je pa banditski avtomobil izginil preganjalcem izpred oči.

Ženska, ki je bila oropana, pravi, da ji je bandit rekel: "Vojaki smo in ne na neki način moramo dobiti denar. Dela ne moremo dobiti, daj sem denar."

POHOTNEŽ NAPADEL SOBARICO V HOTELU.

Chicago, Ill. — Courney B. Schweppe, brat Chs. H. Schweppeja, predsednika odbora za posojilo zmage, se je moral pred sodnikom George B. Holmesom zagovarjati na obtožbo, da je napadel Heleno Kilman, sobarico v hotelu Virginia. Sodnik je pazno poslušal izpoved sobarice in nato je povišal poroštvo za Schweppeja od $5,000 na $10,000.

Sodnik je ostro kritiziral Schweppeja in dejal, da so hoteli za značajne ljudi. Sobarica je opisala ves dogodek med jokom. Po njeni izpovedi je šla v Schweppejevo sobo z brisačami. Dala jih mu je pri vratih. Schweppe ji je dejal, da se je ranil na roki in da so umazane brisače v stranišču, po katere naj gre. Sobarica ni hotela ponje. Ko je vstopila v njegovo sobo, je Schweppe po njeni izpovedi planil nanjo in zaklenil vrata. Sobarica se ga je zbala in bežala je v kopalno sobo, da se zapre pred njim. Toda Schweppe je bil bolj uren kot ona. Ko je pričela vpiti, ji je zagrozil, da ji prereže vrat, ako ne molči. Davil jo je toliko časa, da se je skoraj onesvestila.

"Bala sem se, da me ubije," je plakala sobarica pred sodnikom in po razprazkanem licu so ji tekle solze, ki je kazalo znamenja boja. "Imel me je uro in pol v svoji sobi in potem mi je ukazal, naj popravim svojo obleko in lase."

MISTERIJOZEN BANDIT JE ODNESEL BOGAT PLEN.

Chicago, Ill. — V soboto popoldne je neznan malopridnež obiskal nebosež, ki je last nina prve narodne banke. Kljub temu, da je bil obisk izvršen v soboto popoldne, so molčali o njem. Tat je obiskal deset pisarn in odnesel v gotovini in vrednostnim papirjih $11,150. Vrednostne papirje je pobral le take, ki jih lahko proda. Obiskal je deset pisarn, toda oplenil je le dve. Nihče ga ni videl priti in oditi.

MATI UMORJENA.

Barre, Vt. — Mrs. Mary E. Broadwell so našli zadavljeno. Okoli njega vrata so našli zavit robec, na katerem je bilo še čitljivo znamenje iz pralnice. Broadwellova je mati treh otrok. V soboto je šla od doma, da gre k kinematografični predstavi. Od tega časa jo ni nihče več videl, dokler je niso našli zadavljene. Policija upa, da s pomočjo robca dožene, kdo je morilec.

MISTERIJOZEN UMOR ODKRIT.

Greensburg, Pa. — Državni policaji in okrajni detektivi so aretirali James Crawforda, duševno zmedo in farmarskega delavca, ker je osumljen, da je umoril 18-letno učiteljico.

Po izjavi policije je Crawford priznal, da je v družbi nekega "Joe Doeta" prežal na 18-letno učiteljico, kedaj pride iz šole. Čakala sta nanjo v zapuščeni hiši na Ardaryjevi farmi, ki je oddaljena pol milje proč od šole. Doe je udaril učiteljico s količem po glavi, nakar ji je zvezal roki in jo je na to stlačil v kovčeg.

POSLEDICE NEPREVIDNEGA RAVNANJA Z OROŽJEM.

Nobleville, Ind. — Tukaj je umrl 22-letni William E. Kelly za zastrupljenjem krvi. Pred par dnevi je streljal v strelskem klubu z lovsko puško v tarčo. Ko je nehal streljati, je hotel pobrati neizstreljene naboje iz puške, a pri tem je neprevidno ravnal, da se je puška sprožila in ga je svinčeno zrno zadelo v komolec.

Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu odrezali roko pri rami. Nastopilo je zastrupljenje krvi in umrl je v velikih bolečinah.

Neprevidno ravnanje s strelnim orožjem je že marsikaterega položilo v prerani grob.

ČE ČLOVEKU PONESREČI SAMOMOR . . .

Pittsburgh, Pa. — 49-letni Robert McCrea je bil brez dela in centa v žepu. V obupu je skočil raz most v reko Monongahela. Delavci, ki delajo za Iron City Sand kompanijo, so ga potegnili še živega iz vode. Ko je zopet prišel k sebi, ga je aretiral policaj radi nespodobnega obnašanja.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.
TAJNIK: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2657-59 So. Lawndale av., Chicago.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

Jože Ambrožič, predsednik, Box 351, Canonsburg, Pa.
John Underwood, 406 Hay St., Springfield, Ill.
Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio.
Jos. Radišek, Box 432, Smithton, Pa.
Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawndale av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad.
Leo Kukar, Box 248, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14515 Hale Ave., Collinwood, Ohio.
Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
Jos. Kalan, 6101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjkar, Jože Ambrožič in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2154 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Tršelj, Jos. Skuk,
Jožko Oven, Mary Udovič.
VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošiljaje na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniške podpore naj se pošiljaje Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: Jože Ambrožič, Box 351 Canonsburg, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljaje predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjkarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POMLAD SE BLIŽA.

Sejati bo treba NAJRAZNOVRSTNEJŠA ZELIŠČA, da ne bo čez leto v kuhinji pomanjkanja.

Pa tudi vrt bo treba okrasiti z RAZNOVRSTNIM CVETJEM—kajti vrt je kinč vsakega doma.

Kdor hoče biti preskrbljen z raznimi zelišči in z najraznovrstnejšimi semeni za vrt, naj piše po brezplačni cenik.

V zalogi imam vsa poljska semena, semena večinoma vseh tukajšnih in starokrajskih cvetlic, trav, detelje itd.

MATH. PEZDIR,
NEW YORK, N. Y.
Box 772, CITY HALL STA.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Herminie, Pa.

NA PRODAJ JE

160 akrov jako rodovitne zemlje za farmo brez vsakega kamna. Les, stoječ na tem svetu, je vreden od 500 do 600 dolarjev. Reka (river) teče skoz to zemljo. Lastnik

JOSEPH SCHARABON,
413 W. Michigan St.
Duluth, Minn.

Pošiljatev denarja se sprejema za:

Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo, Istro, Primorje in Kranjsko

s popolnim jamstvom

100 kron za $8.00

Za vsa nadaljša pojasnila pišite na

John Nemeth State Bank

1597 Second Ave., New York, N. Y.

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Poljski spisal *Sienkiewiwicz.* — Poslovenil ***Podravski.***

Nadaljevanje.

Vsi pa so ponavljali: "Tatarji gredo! Tatarji gredo!" Nekateri so baje že videli požare za selo, drugi se rotili in priduševali, da njih prezanjalci pridero vsaki hip. Tolpa, obkoljevajoča vojake, je pazljivo poslušala vse te novice. Na stretah in cerkvenih stolpih si videl na tisoče radovednežev; zvonovi so zvonili, trume žensk in otrok pa so se tlačile po cerkvah, kjer je sredi gorečih sveč bilo izpostavljeno Najsvetejše na oltarju.

Gospod Skretuski je šel počasi s svojim oddelkom od Galiških vrat med gostimi trumami konj, voz, vojakov in meščanov, stoječih pri svojih banderijih; narod je čude se zrl na ta prapor, ki je stopal v mesto v popolnem bojnem redu. Zaslišal se je krik: "Pomoč gre! Pomoč gre!" tamoj neopravičena radost zavlada med tolpo, ki se je gretila k Skretuskemu ter poljubovala njegova stremena. Privreli so skupaj tudi vojaki klicajoč: "To so višnjeveški! Živijo knez Jeremija!" Drenj je nastal tako velik, da so vojaki komaj korakoma mogli stopati naprej.

Naposled mu pride naproti oddelek dragoncev z častnikom na čelu. Vojaki so razganjali tolpo, častnik pa je kričal: "S poti! S poti!" ter nabal s sabljo po onih, ki niso odstopali dosti urno.

Skretuski spozna Kušlja. Mladi častnik ves vesel pozdravi svoje znance.

"Kaki časi so", pravi "kaki časi!"

"Kje je knez?" vpraša Skretuski.

"Hvala Bogu, da si prišel! Težko te je že čakal. Sedaj biva pri Bernardincih; mene pa je poslal delat red v mesto, toda ravnokar se je Grosvajer lotil tega posla. Lahko grem s teboj v cerkev. . . 'Tam je posvetovanje.'"

"V cerkvi?"

"Da. Namenjeni so ponuditi knezu bulavo, ker vojaki govore, da pod drugim poveljnikom nečejo braniti mesta."

"Pojdimo. Meni se mudi k knezu."

Združena odrineta. Potoma je Skretuski spraševal Kušlja, o vsem, kar se je zgodilo v Levovu, in če je že obveljal sklep, da bodo branili mesto.

"Ravno sedaj se pretresuje ta zadeva", odvrne Kušelj. "Meščanje se hočejo braniti. O, kaki časi so sedaj! Ljudje nižjih stanov kažejo več hrabrosti, nego vojaki in plemstvo."

"A vladni možje? Kaj se je zgodilo ž njimi? So li v mestu? Ali hočejo delati knezu zapreke?"

"Da bi jim le sam ne nasprotoval! Bilo je dovolj časa izročiti mu bulavo; sedaj je že prepozno. Vladni možje se niti ne smejo pokazati na dan. Knez Dominik je sicer dospel sem v nadškofovo palačo, pa kmalo pobrat šila in kopita — in prav je imel. Ti ne moreš verjeti, kako so razjarjeni vojaki nanj. Ni ga več tukaj, pa oni še vedno kričé: "Dajte ga nam, da ga razsekamo na drobne dosce!" Gotovo bi ne bil ušel smrti, ko bi je ne bil popihal. Gospod dvorni točaj je dospel prvi sem ter začel obrekovati kneza; sedaj pa tiho sedi, ker tudi proti njemu nastaja nemir. Vse grehe mu nastevajo v oči, on pa samo požira solze. Sploh groza spreletava človeka, če vidi, kar se godi! Kaki časi so!. . . Zahvali Boga, da si bil pod Pilavicami in da ti ni bilo treba bežati. . . Sam ne vem, kakod da nismo prišli vsi ob pamet!"

"A naša divizija?"

"Ni je ves, ker se je le maloklo vtegnil rešiti. Ni Vurcelja, ni Mahnickega niti Zaevilihovskega. Vurcelj in Mahnicki sta ostala v Konstantinovu. Ta lahkoduh — knez Dominik — ju je pustil tam, samo da oslabi našega kneza. Ni mi znano, ali sta se rešila, ali prišla v roke sovražniku. Tudi stari Zaevilihovski je propal kakor kamen v vodi. Daj Bog, da bi se bil vsaj on rešil!"

"Je mnogo vojakov zbranih tukaj?"

"Precej, toda kaj bi govorila o njih! Le knez bi se vtegnil kaj napraviti iz njih, ko bi hotel prejeti vrhovno poveljništvo; drugemu nečejo biti pokorni. Knez je bil močno v skrbeh za te in za tvoje vojake. Saj je ta sedaj nas edini [illegible] Ze smo plakali po tebi."

"Sedaj so zvesti gni, katere objokujejo."

"Nekaj časa so jezdili mimo, oziraje se po tolpi, poslušajoč hrup in krik. "Tatarji! Tatarji!" Ko smo mesto so naleteli na strašen prizor. Tolpa je [illegible] na kose človeka, obdolženega [illegible] za trenutek umolknil.

"Ali [illegible] do pe[illegible] sovražnika?" vpraša Zagloba.

Zlad [illegible] nemara se danes. Mesta se ne bo [illegible] Hetmanski gre z dve sto [illegible] Kozaki in Tatarci.

Kone [illegible] pleniče. Bolje bi bilo, da [illegible] Ceni smo si pridobili [illegible]

"Nad [illegible]

"Nad K[illegible] nad Bohunom. Bog sam ve, nad kom [illegible]

"K[illegible] reče Kuselj ter obrnivši se k [illegible] vpraša:

"[illegible] Bog ni poslal [illegible]?

"[illegible] kaj o njej?"

"[illegible]" odvrne Skretuski [illegible] v premeni s temi [illegible] je [illegible]

"D[illegible] ti [illegible] nastane [illegible] ko [illegible] Kuselj.

"[illegible]

Skretuski ukaže svojim ljudem stopiti v drugo vrsto.

"Idimo notri", reče Kušelj. "Polovica ljudovlade je zbrana v cerkvi."

Stopijo v cerkev. Kušelj ni pretiraval. Vse, kar je bilo odličnega v vojski in mestu, zbralo se je tu na posvetovanje: — vojskovodje, dvorniki, polkovniki, duhovenstvo, plemstvo, kolikor ga je sploh moglo cerkev, mnogo vojaštva nižjih vrst in nekoliko mestnih svetovalcev z Grosvajerom na čelu, kateri se je smatral za voditelja meščanov. Navzoč je bil tudi knez, kraljevi dvorni točaj, eden izmed vladnih mož, vojvoda kijevski, starosta stobniški, Vesel Arviševski, taborišnik litevski, gospod Osinski. —Vsi ti so sedeli pred velikim oltarjem, da jih je množica lahko videla. Posvetovanje se je vršilo nagio in urno, kakor vsikdar v takih slučajih. Govorniki so stopali na oder ter zaklinjali starešinstvo, naj ne odda sovražniku mesta brez brambe. Mesto pridrži sovražnika — so dejali — in ko bi tudi vsi, kar jih je v njem, zgubili življenje, bode vsaj ljudovlada dobila časa, zbrati svoje moči. Kaj manjka za brambo mesta? Je obzidje, so vojaki so hrabri meščanje — samo poveljnika je treba. Ko so tako govorili, zaslišal se je med občinstvom šepet; polagoma se je začel oglašati glasen klic — navdušenost je prevzela navzoče. "Poginemo, da, radi pojginemo!" so klicali; "omiti moramo pilaveško sramoto, braniti domovino!" In začul si brenket sabelj; gole sablje so se jele lesketati pri blesku sveč: — "Molčite! Posvetovanje je!" kričali so drugi. — "Ali naj se branimo?" — "Branite se! branite se!" odgovarja občinstvo, da je kar odmev letel od obokov. "Kdo naj je poveljnik?" — "Knez Jeremija je naš vojskovodja! On je junak! On naj brani mesto in ljudovlado, njemu treba dati bulavo. Živijo knez!"

Iz tisoč grl se je ozval krik tako gromovit, da se je kar stena potresla in šipe zabrenčale v cerkvenih oknih.

"Živijo knez Jeremija! Naj živi in zmaga!"

Tisoč sabelj je zabliskalo; oči vseh so se obrnile v kneza. On pa vstane mirno, toda z mračnim licem. Vsi navzoči so naenkrat utihnili.

"Gospoda!" reče z zvonečim glasom, ki ga je lahko vsak slišal v tišini. "Ko so Cimbri in Tevtonje napadli rimsko ljudovlado, nihče ni hotel prevzeti najvišje oblasti, dokler je naposled ni prevzel Marij. Toda Mariju je pristavalo jo sprejeti, ker ga je senat imenoval vojskovodjem. . . . Tudi jaz bi se ne odpovedal tej oblasti v trenutku pogube, želeč darovati svoje življenje v službo drage domovine, toda bulave ne morem sprejeti, če nočem delati krivice domovini, senatu in višji oblasti, ker nočem biti vodja samozvanec. V svoji sredi ga imate, kateremu je ljudovlada oddala bulavo, namreč kraljevega dvornega točaja. . . '.'

Knez ni mogel nadaljevati. Komaj je omenil ime gospoda dvornega tečaja, že je nastal strašen krik in ropotanje sabelj. Tolpa se je zagugala ter izbruhnila kakor smodnik, na katerega pade iskra. "Proč ž njim! Na pogibelj mu!" razlega se v tolpi. Dvorni točaj skoči s sedeža, bled in s kapljami mrzlega potu na čelu. Grozeče postave so se jele bližati pregraji k oltarju, začeli so se zlokobni kliči: "Dajte ga sem!"

Knez zapazivši, kaj se godi, vstane ter dvigne desnico.

Druhal se vstavi, misleč, da hoče knez govoriti; vse utihne, kakor bi pihnil.

Toda knez je hotel samo pridržati nevihto in zabraniti prelivanje krvi v cerkvi. Ko opazi, da je prva nevarnost minila, vsede se mirno na svoj sedež.

Za dva sedeža dalje, takoj za vojvodom kijevskim, je sedel nesrečni dvorni točaj. Siva glava mu je zlezla na prsi, roke so mu vpadle, iz ust pa so mu med ihtenjem prihajale besede:

"Bog za svoje grehe sprejmem rad ta križ!"

Starec je vzbujal le pomilovanje tudi v najtršem srcu. Tolpa navadno ne pozna pomilovanja: zato znovič nastaja hrup. Sedaj pa vstane vojvoda kijevski. Mahne z roko v znamenje, da hoče govoriti.

Bil je vdeleženec Jeremijevih zmag; zato so ga radi slušali.

Obrne se k knezu ter ga roti z najganljivejšimi besedami, naj ne zametuje bulave, naj ne omahuje sedaj, ko je treba rešiti domovino.

"Kadar umira ljudovlada, takrat naj spi pravo; naj jo reši ne po oblasti odločeni vojskovodja, marveč oni, ki je izmed vseh najbolj sposoben rešiti domovino. Zato prosim: Vzemi bulavo, nepremagljivi vojskovodja! vzemi ter reši ne samo mesto, marveč vso ljudovlado! Evo, ž njenimi ustni te jaz starec prosim in z menoj noj vred vsi stanovi, možje, ženskein otroci: Reši! reši!"

V tem trenotku stopi nepričakovano ženska v črni oprávi, pade knezu k nogam ter položi predenj zlati lišp in dragocenosti in glasno ihteč kliče:

"Izročimo svoje imetje, svoje življenje in svojo srečo v tvoje roke!. . . Reši reši ker poginjamo!"

Na ta prizor začno senatorji vojščaki in za njimi vsi navzoči glasno jokati: po vsi cerkvi se razlega samo eden glas:

"Reši, reši!"

Knez si zakrije z rokami oči. Ko zopet dvigne lise, bliščate so se v njegovih očeh solze. Pa se se omotavlja.

Naposled vstane dvorni tečaj ter spregovori

Star sem, nesrečen in pošt. Pravico imam odpovedati se bremenu, ki je pretežko za moje rame ter oddati ga v močnejše roke. Tukaj pred svetim razpelom, v navzočnosti vsega viteštva, izročam ti bulavo. Vzemi jo!"

S temi besedami poda kulavo Višnjeveckemu. Nastala je za minuto taka tišina, da si lahko slišal spreletajoče muhe. Naposled se oglasi svečani glas kneza Jeremije.

"Za svoje grehe — jo sprejmem!"

Kratek popis Tibeta.

Dežela Tibet se nahaja na severni strani gorovja Himalaja ter meji na zapadu na Mongolijo, na vzhodu na kitajske province Kansu in Sečuan. Njena površina znaša okrog 1,687,898 štirjaških km. Pokrajina je visoka planota katera se vzdiguje povprečno okrog 4000 m nad morsko višino. Radi tega je tudi klima popolnoma kontinentalna; t. j. da je v letnem času velika vročina in v zimskem času hud in suh mraz.

V splošnem je pustinja in rastlinstvo zelo borno. Edino v nekaterih dolinah je nekoliko bolj razvito rastlinstvo in tu in tam se najde še nekoliko rodovitne zemlje.

Rek je le malo in še te so majhne. Vse se pa stekajo v reko Jantsekiang, katera se izliva v Pacifični ocean. V jugovzhodnem delu dežele je precej jezer, ki so pa vsa slana.

Prebivalstvo šteje okrog 6 milijonov duš, sicer se pa natančnega števila še ne ve. Prebivalci so potomci nekega mnogolskega plemena.

V splošnem je dežela še jako malo poznana in se prišteva takorekoč med največje skrivnosti. Dosedaj je bilo le malokomu mogoče, da je prodrl v sredino te dežele, kajti domačini sovražijo vse tujce. Navadno se nihče več ne vrne, kdor je bil toliko predrzen, da je zašel v Tibet in si hotel ogledati deželo.

Leta 1904 je hotela angleška vlada preiskati deželo in je poslala veliko vojaško ekspedicijo, katera pa najbrže ni prišla dalje, kot do meje Tibeta. Mogoče so prišli celo do glavnega mesta Lasa, toda kaj natančnejšega pa niso mogli poročati.

Izmed posameznikov se je dosedaj jako redko komu posrečilo, da je prišel v notranjost dežele. Kajti pokrajina je večinom pustinja, okrog in okrog jo obdajajo nepristopno gorovja. Edino na vzhodu in zahodu je mogoče priti v to deželo.

Razni raziskovalci so se vedno trudili, da bi prišli do prebivalcev Tibeta, toda skoro vsakemu je ponesrečilo. Nekateri so celo trdili, da so prepotovali celo pokrajino, toda ne more se jim dosti verjeti.

V zadnjih desetih letih je Tibet vzbujal veliko pozornost radi nemirov v Kitaju in med napetostjo med Tibetčani in Kitajci. Kajti slednji so poskušali na vsak način popolnoma podjarmiti ves Tibet, kar jim je pa vzpričo hudega odpora od strani Tibetčanov popolnoma ponesrečilo. Ko je kitajska vlada izprevidela, da ji je nemogoče s silo podjarmiti, je hotela diplomatičnim potom doseči to, kar je nameravala s silo. Toda tudi pri tem poizkusu ni uspela. Pošiljala je vedno diplomatične zastopnike v Tibet, toda zastonj. Sicer prišteva pokrajino Tibet pod svojo upravo, toda le na papirju. Cel Tibet je takorekoč samostojen in se tibetanska vlada malo zmeni za vlado v Pekingu.

Med temi diplomatičnimi zastopniki, katere je pošiljala pekinska vlada v Tibet, je bil tudi neki nizozemski trgovec, kateri je potem natačno opisal celo pokrajino in njene prebivalce. Iz njegovega spisa posnamemo sledeče:

Domačini imenujejo Laso glavno mesto Tibeta, idila vsega sveta sveta. In to po vsej pravici, ako se oziramo na nekatere naravne prednosti, katere ima to mesto. To mesto leži na visoki planoti, katera se vzdiguje okrog 12,500 do 13,500 čevljev visoko nad morsko gladino in je obdano okrog in krog od gorovja, katerega nekateri vrhovi so od 3000 do 6000 čevljev še višji. Radi tega tudi ni poleti taka vročina kot je v drugih krajih Tibeta in po zimi istotako ni tako hud mraz. Kajti mrzli severni vetrovi nimajo dostopa do te doline radi visokih gora, katere se vzdigujejo na vseh straneh.

Dolina, v kateri leži to mesto, je kakih 16 milj dolga in od 2 do 4 milj široka. Mesto samo je dolgo kake dve milji. Dolina je dostopna edino od vzhoda ali pa od zapada. Na zapadni strani drži cesta v gornji Tibet in v angleško Indijo in cesta, katera drži proti vzhodu, pelje v Kitaj. Po dolini teče reka Kihu, katera se izliva na zapadni strani doline v reko Bramaputra.

Tujcu, kateri je prišel iz vzhodne strani, se zdi, kot da je prišel pred začarano mesto. Najprvo zagleda budistovski 'vatikan' kateri se odlikuje po svojih pozlačenih strehah od vseh drugih poslopij. Pogled na to poslopje je posebno krasen ob solčnem zahodu, ko se vsa streha in sploh poslopje blesketa v zadnjih solnčnih žarkih. Celo poslopje se dozdeva potniku, kot kaka začarana palača. V tem poslopju ima stanovanje Dalai Lama, vrhovni poveljnik vseh prebivalcev in najvišji duhonik. Navpično nad tem poslopjem se vzdigujejo sveti hribi Tibeta. Poslopja kakor imenovani hribi, se dozdevajo tujcu kot nekaj nadnaravnega. Tako pozornost vsakega tujca vzbudi tudi budistovski samostan, veliko proročišče. Toda največja znamenitost je pa poslopje Dalai Lame. To poslopje je odprto vsem romarjem, katerih je na tisoče vsako leto.

Glavni vhod v ta vatikan je istotako nekaj krasnega. Vrata se nahajajo med hribom Potola in Svetim gričem in so narejena iz belega kamenja in na vsaki strani se nahajajo krasne pagode, katere so okrašene z vsemi mogočnimi okraski.

Mesto Lasa ni obdano s kakim visokim zidom, kot je navada na daljnem vzhodu, posebno še na Kitajskem. Okrog in okrog mesta se vije cesta in na jugu je zavarovano od reke Kihu in na zapadni strani se vzdigujeta hrib Potala in Sveti grič. Toda proti vzhodu in severu je pa odprto.

Od mesta samega se pa ne vidi prej nič, dokler ne pride potnik prav mesto. V splošnem se ne opazi nobenega voza, akoravno je v neposredni bližini glavnega mesta. Kajti domačinom je strogo prepovedano po njihovi veri se voziti ali jezdariti. Edino to pravico ima Dalai Lama, kot vrhovni poveljnik in duhovnik vseh pravovernih Tibetčanov in poleg njega dva ambana ali najvišja državnika. Tudi ti trije se ne vozijo, ampak uslužbenci jih prenašajo na nekakih gugalnih stolih. Drugi prebivalci morajo hoditi peš.

Druga poslopja pa po vsej pravici lahko imenujemo zidane grobove. Navadno so visoka dva do tri nadstropja, zidane iz samega kamenja in na zunaj izgledajo še dosti čedno. Toda notranjost je brezmejno zanemarjena in grda ter temna, ker sploh ne delajo dosti okenj in še ta so jako majhna. Navadno služi pritličje za hlev in nekak čuden duh, kateri je radi tega v poslopju vsak tujec najprvo občuti, ko prestopi hišni prag. Dimnikov sploh ne napravijo in radi je vse okajeno in polno saj na stenah. Poslopja so vsa enaka, bogatinov in revežev. Nobene razlike. Posebne čistobe, se ne opazi niti v državnih poslopjih in molilnicah.

Zidana so v nekakem židovskem slogu in imajo vsa vodoravne strehe.

Kar se tiče izobrazbe je na najnižji stopnji. Edino Dalai Lama in drugi duhovni so zmožni čitanja in pisanja. In tudi ti ne vsi. Duhovnov je splošno veliko in navadno vsake tibetanske družine dva sina, študirata za duhovna, katere imenujejo Lama.

Palača Dalai Lame, se nahaja na hribu Potala in je obednem tudi trdnjava, bivališče vseh duhovnov, v njej se nahajajo molitvenice, sobe za predavanja, razne pisarne, državna blagajna, državna žitnica, pekarna, novčarna in sploh vsi državni in verski uradi. Celo poslepje je dolgo kakih tisoč čevljev.

V celem poslopju je 490 sob in ima 1333 oken. V srednjem gornjem delu poslopja se nahaja stanovanje Dalai Lame.

(Nadaljevanje.)

PRIHODNJI PARNIKI ZA V EVROPO.

Maja 10—Belvedere v Genovo $77.00
Maja 14—New Amst. v Havre.....$95.00 (2. cabin)
Maja 15—Patria v Marseilles $81.00
Maja 24—Rochambou v Havre $63.00
Maja 28—Noordam v Havre .....$95.00 (2. cabin)

Za vožnje listke pišite ali se oglasite pri:

EMIL KISS
BANKIR
133 Second Ave., New York, N. Y.

Menjalnica denarja in pošiljanje denarja v Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo in Srbijo.

VABILO NA PLESNO VESELICO

katero priredi

TELOVADNO DRUŠTVO "SOKOL" DNE 10. MAJA 1919, TOČNO OB 6. URI ZVEČER V SLOVENSKEM DOMU; GIRARD, OHIO.

Svirala bode godba na pihala "Hrvatski Sinovi" iz Youngstown, O. Slavno občinstvo se uljudno vabi, da se polnoštevilno udeleži te veselice, kajti na programu bode več zanimivih točk, med drugimi bode tudi Sokol pokazal več telovadnih vaj. Ker je to zadnja mokra veselice od Sokola v Girardu, se tem bolj priporočamo v obilen poset. Toraj na veselo svidenje dne 10. maja v Slov. Domu.

VESELIČNI ODBOR.

★ ★ ★ ★ ★

LIBERTY V LOAN

PLUS CHEVRON

★ ★ ★ ★ ★

Kampanija za "Plus Subscription" se vrši ta teden, da se tako ohrani mesto Chicago od zasmeha, ako ne bišla "čez vrh" pri posojilu zmage.

Lep okrašen znak dobite od odbora posojila zmage Združenih držav ako se podpišete za nadpotrebno svoto v obliki "častnega oproščenja", kateri bo pridjan poleg navadnega znaka. Ta znak je narejen iz rudečega znamenja v obliki črke V na rujavem ozadju.

Mestu Chicago preti kriza ako se ne podpiše popolna svota posojila zmage, da ostane v zgodovini kot omagljivec. Vsak zvest Američan v Chicagu naj pomaga po svoji možnosti, da se postavi Chicago na častno listino.

Vreznici je dalo mesto Chicago že preveč od kar je pričela vojna pa do danes, na oba načina v svojih sinovih in s podpisi bogastva, nedvomno bode tudi sedaj pomagala, da se reši dolgov ki so nastali vsled naših bojevnikov.

Veliko ranjencev je ko so pustili bolnišnico šlo ponovno v vojne jarke, vsolej so ponudili svoje življenje. Šestdeset tisoč jih žrtvovalo vse. Izvršili so to za državo, kar pomeni vas in mene vsakega moža, ženo in otroka te dežele, kateri so zvesti ti državi.

Vas se ne upraša, da daste, temveč samo, da posodite. Vloga je ena najboljših na svetu, dobite obresti po 4¼ letno in s oblubo Združenih držav, da se vam vrne dolar za dolar. Torej če ste že prav kupili eno obveznico med tem časom, kupite še eno. Vaša država vas prosi, da to storite. Kupite še, če vam sredstva dopuščajo in nosite "častni znak" znamenje, da ste izvrili vse v vsaši moči da se "delo konča".